

Alles klopt bij échte theaterproductie:

THE ADDAMS FAMILY

TEC Entertainment heeft met de musical *The Addams Family* (verkozen tot Beste Musical bij het Musical Award Gala) een regelrechte hit te pakken. Opvallend detail is dat het in de lyrische recensies óók ging over het even enorme als ingenieuze decor en het feit dat aan de hele productie te zien is dat de neuzen van het creatieve en technische team exact in dezelfde richting stonden. 'Zelden ziet een Nederlandse musicalproductie er zo goed uit', zo klonk het. Reden genoeg voor een gesprek met technisch producent Michiel van der Zijde en stage manager Idwinge Boetes.

Foto's Margot de Heide en Wim Lanser

On-Nederlands groot', 'eindelijk weer eens écht theater maken' en 'alles klopt'. Het zijn zomaar drie kreten die voorbijkomen als je in gesprek gaat met cast, crew én bezoekers van The Addams Family. De productie is dan ook ronduit indrukwekkend. Het gigantische decor (ontworpen door Carla Janssen Höfelt en gemaakt door het Duitse bedrijf Malte Neumann Idee & Realisation) doet het voorwerk, de uitstekende cast en (soms speelse) techniek doen de rest. Technisch producent Michiel van der Zijde en stage manager Idwinge Boetes zijn dan ook in hun nopjes als we hen spreken in Martini Plaza in Groningen.

Eind mei vorig jaar raakte Michiel van der Zijde betrokken bij The Addams Family, waar hij de taken overnam van Hennie Schwithal. "Hennie moest voor werkzaamheden een halfjaar naar het buitenland en benaderde mij daarom toen hij hoorde dat ik beschikbaar was", legt Van der Zijde uit. "Het was op het moment dat er echt wat moest gaan gebeuren en dingen aanbesteed moesten gaan worden. Er was die dag een sessie over het script – dat ik nog niet gezien had – en de inhoud, daar ben ik bij aangeschoven. Carla Janssen Höfelt had in het voorjaar al de eerste plaatjes gemaakt. 'Schetsen' kun je bij haar niet zeggen, aangezien ze alles compleet in 3D maakt, echt heel mooi. Vanaf dat moment is het snel gegaan."

De bijdrage van WCreations

WCreations leverde de twee grote geautomatiseerde draaischijven die zorgen voor soepele en naadloze changementen in The Addams Family. En dat zijn er nogal wat. In vijf maanden tijd doet de productie negen grote locaties aan. WCreations moest daarom niet alleen zorgen dat de draaischijven robuust genoeg zijn om alle load-ins en load-outs aan te kunnen, maar ook dat ze op elke locatie perfect zouden passen.

CREATIEVE OPLOSSINGEN

Er was een behoorlijk stevig budget voor de productie, maar het eerste plan was nog net té, vertelt Van der Zijde. "Er zat in eerste instantie héél veel automatisering in, maar daarmee werden de kosten te hoog. Toen zijn we gaan nadenken over andere oplossingen en dat is uitstekend gelukt. Sterker nog, als je kijkt naar de eerste ontwerpen die Carla maakte en je ziet wat er nu op het podium staat, dan is dat nagenoeg identiek." Het mooie aan The Addams Family is dat het maken van de productie weer eens écht 'theater maken' was. Er werden creatieve oplossingen bedacht voor zaken die in eerste instantie dus bedoeld waren om met automatisering op te lossen, maar nu op meer pragmatische wijze gebeuren. Van der Zijde: "Zo zit er een grote kantelende trap in de voorstelling, waarvoor we in eerste instantie bij STS aanklopten omdat we dachten dat het geautomatiseerd moest gebeuren. Ralph Goyarts, mijn contactpersoon daar, kwam echter met een ander idee. 'Als je 'm in het zwaartepunt laat draaien, dan heb je mij helemaal niet nodig', zei hij. Grote klasse natuurlijk, als een leverancier dat zegt en zo meedenkt."

ECHT DECOR

De automatisering die er nu nog in verwerkt is, zit 'm vooral in de twee enorme, van WCreations gehuurde, draaischijven waarop een deel van het decor gebouwd is en waaromheen de rest van de set opgebouwd wordt. Daarnaast zijn er nog enkele rijdende vakken, die worden voortbewogen door een eenvoudig systeem van Showtex

DE BIJDRAGE VAN TENFEET

Tenfeet heeft na aanvraag van lichtontwerper Uri Rapaport, de Hog4 programmeur en de 3D pre-programming studio gefaciliteerd voor The Addams Family. "Er is voor de studiperiode gekozen, omdat vooraf bekend was dat de montageperiode in het theater krap zou worden", vertelt Hog4-programmeur Erik-Jan Berendsen. Door het gebruik van deze faciliteiten hebben we de programmeertijd voor het licht met minstens een week kunnen verlengen. De rust en huiselijkheid die de studioruimte uitstraalt zorgt voor een fijne werksfeer zonder afleiding als je je moet focussen op creatie. Dit heeft geresulteerd in een showfile die voor 80% klaar was, waarmee in het theater kon worden doorgewerkt. Tijdens de montage op locatie had Uri hierdoor meer tijd om zich bezig te houden met de details."

"Het gehele decor, inclusief alle bewegende delen, acteurs en grote props met aangeleverde materialen en prints, zijn opgenomen in de visualisatie-file, waardoor een waarheidsgetrouwe 3D omgeving gerealiseerd is", gaat Berendsen verder. "Alle bewegende delen van het decor zijn via het Artnet-protocol met de lichtconsole te verplaatsen waardoor we de mogelijkheid hadden om ook de decorwisselingen getimed te bekijken. Zo kon de regisseur op voorhand al beslissingen met betrekking tot decorwisselingen en lichtsferen maken, die niet in de repetitieruimte konden worden bepaald."

Tijdens de programmeersessies werden elke dag nieuwe video-opnames van de repetities toegestuurd en konden de posities van de acteurs goed bepaald worden en in de virtuele set vooraf worden belicht, waardoor een vrij complete showfile ontstond. Berendsen: "De studio blijkt altijd een life-saver te zijn, aangezien je nooit klaar bent met iets mooier te maken. Door vooraf al de set virtueel te hebben bekeken, kun je de tijd op locatie vele malen effectiever gebruiken! Acteurs repeteerden daardoor veel van de scènes in het theater al vanaf dag één in de juiste lightsfeer."

Render van Tenfeet

(zie kader 'De bijdrage van Showtex'). "Het decor is ook weer eens een groot en 'echt' decor", legt Idwinge Boetes uit. "De projectie die er ooit in zat is geschrapt, maar die missen we geen seconde. Sterker nog, er zijn verschillende recensies waarin naar voren kwam dat mensen blij zijn dat er eindelijk weer eens een grote voorstelling is zonder videoprojectie. Het is in deze productie ook mooi opgevangen door het licht. Er worden gobo's gebruikt die hetzelfde kunnen als wat met projectie gedaan zou zijn." Van der Zijde: "Eigenlijk was er ook helemaal geen plek meer voor projectie. Het had doorzichtprojectie moeten worden, maar dan had je nog vier meter ruimte erachter moeten hebben en die ruimte is er gewoon niet."

BLADBLAZERS

Ook de scène waarbij Morticia, de moederfiguur in The Addams Family en gespeeld door Pia Douwes, de storm in haar hoofd heeft. "Dat was al vrij snel een scène waarvan iedereen zich afvroeg hoe we dat moesten gaan doen", legt Van der Zijde uit. "De beslissing daarover werd ook steeds door iedereen vooruitgeschoven. Dat stuk is pas helemaal op het laatst, in het theater, nog gemonteerd. Voor de wind werd eerst aan windmachines gedacht, maar dan blijft op het toneel niets meer op zijn plek. Nu is dat opgelost met bladblazers. Heel simpel eigenlijk, maar een prima oplossing. En het mooie is dat je ook hier weer een echte theateroplossing hebt bedacht. Ook dat lees je veel terug." Idwinge Boetes beaamt het volmondig: "Er worden ook niet met video overvliegende wolken gesimuleerd of zo, maar met de bladblazers wordt de dunne rook uit de rookmachines over het toneel geblazen. En verder hangen we gewoon aan de horizon en wapperen we daar handmatig."

PRE-PRODUCTIE EN MONTAGE

Terugkijkend op de hele periode van pre-productie, repetities en montage zijn Van der Zijde en Boetes eensgezind: het is bijzonder soepel verlopen. Een van de zaken die daaraan heeft bijgedragen is het feit dat het complete decor ook al in de repetitieruimte stond. "Dat heeft veel mogelijke problemen voorkomen", geeft Boetes aan. "Iedereen had al in de set gerepeteerd en was dus al erg vertrouwd met het decor. Het enige wat we er nog bij moesten halen waren de kapchangements. Dat scheelde uiteindelijk echt twee dagen aan montagetijd en dat was maar goed ook. Erg veel tijd was er namelijk niet." Michiel van der Zijde: "We hadden daar zo'n anderhalve week voor, erg weinig voor een productie van dit formaat. Daarom heb ik al snel geroepen dat we zoveel mogelijk van het decor, compleet met de draaischijven, in de repetitieruimte moesten neerzetten. Het licht werd helemaal voorgeprogrammeerd in Wysiwyg en ook de draaischijven waren al helemaal geprogrammeerd voordat we het theater in gingen." Mede daardoor kon er ook al een gedegen plan gemaakt worden van hoe het in de kap allemaal georganiseerd moest.

WYSIWYG IN HET ECHT

De productie was op voorhand uitstekend uitgedacht. De voorbereiding was top en op locatie bleek dat inderdaad een gigantisch voordeel. Van der Zijde: "De visuals van Carla waren compleet in 3D, lichtontwerper Uri Rapaport had alles in Wysiwyg gemaakt. Het ging zelfs zo ver dat alles tot en met de draaischijven aan toe helemaal in Wysiwyg zat. Alle changements zaten erin, dus we hadden alles al een keer gezien. Ik hoor het onszelf in Hengelo nog zeggen: 'dit is Wysiwyg in het echt, in plaats van andersom'. Wat je op je scherm al had gezien,

De bijdrage van Showtex

Voor de première van *The Addams Family*, op 2 december in het Rotterdamse Luxor Theater, zorgde ShowTex voor de aankleding van de Rijnfoyer. Om een intiemere sfeer te creëren, in de stijl van *The Addams Family*, combineerde ShowTex zwarte Molton verhuurgordijnen en gouden kwasten met heel wat op maat gemaakte doeken uit gouden LurexVoile Crunch, paarse PolyStretch P5, SpiderNet en DekoMolton. ShowTex was verantwoordelijk voor het ontwerp en installeerde alles ter plaatse, samen met TEC Entertainment (Dunja Muller, Petra van Straaten, Merel Bussink-Holl) en het Luxor Theater. Tijdens de voorstelling zelf kunnen de decorstukken wisselen dankzij twee ShowTrack rails van wel twaalf meter lang, aangestuurd door een RTD 3000 DMX motor uit de verhuur. Deze gaan de hele tour mee.

zag je nu in de praktijk. Erg bijzonder!" Sowieso is iedereen blij met wat er te zien is op het podium. Zo ook Carla Janssen Höfelt toen ze binnenkwam in de repetitieruimte en daar het decor voor het eerst in zijn geheel in het echt zag. Janssen Höfelt - toch wel wat gewend - schoot vol, weet Van der Zijde nog: "Dat had ze nog nooit meegeemaakt, dat er gewoon echt precies stond wat ze op de computer altijd al gezien had. Een prachtig moment, het raakt me nu nog." Idwinge Boetes: "Dat is ook aan haarzelf te danken overigens. Ze is heel precies, heeft echt overal over nagedacht en als iets niet kon, dan dacht ze mee over alternatieven. Het moet allemaal maakbaar zijn en ondersteunend aan de productie, dat is hier zeker het geval."

LICHT

Ook over de samenwerking met en het resultaat van het werk van Uri Rapaport is het

duo zeer te spreken. Boetes: "Uri heeft echt iets moois neergezet. Het is 'spooky', maar toch ook fris. Het sprankelt echt. Het is makkelijk om bij *The Addams Family* te vervallen in iets donkers, maar is het juist mooi en fris. Echt goed gedaan." Met ruim 700 standen gebeurt er ook nogal wat op het gebied van licht. "Doordat we bogen als afstopping hebben, is alles aan 'longhangers' gehangen om te zorgen dat het een beetje meeloopt met het decor. We hebben best moeten strijden om daar ruimte voor te vinden in de kap. Want Carla tekent natuurlijk al het decor in, maar dan komt Uri ook nog. Ikzelf gaf aan dat we er ook nog afstopping in wilden en dan moet het ook nog naar boven en beneden kunnen allemaal."

OP DE CENTIMETER

Het was dus puzzelen geblazen om alles ingedeeld te krijgen, zoals het ook puzzelen is bij de opbouw op locatie, waar steeds

anderhalve dag voor wordt uitgetrokken. Idwinge Boetes: "We beginnen om negen uur 's ochtends en de dag erna hebben we 's avonds een voorstelling. Het is wel een complexe productie, maar dat zit 'm vooral in het feit dat alles echt op de centimeter hangt. Het is heel symmetrisch en als de draaischijven eenmaal staan, dan schuif je ze ook niet zomaar weer even opzij als je iets vergeten zou zijn. Alles moet precies op de goede plek staan, anders gaat het gewoon echt niet meer passen. Staat de draaischijf verkeerd, dan moet je 'm weer afbreken, zo nauw komt het."

PRECISIEWERK

"Er zit bovendien een referentie tussen de draaischijven en de kap", vult Van der Zijde aan. "Er zijn decorstukken die op het hart van de draaischijf moeten uitkomen. Er staan dan bijvoorbeeld graferken op de draaischijf, die daar dan weer omheen

draaien. Dan moet je er niet vijf centimeter naast zitten, want dan raakt het elkaar. Tussen de draaischijven in heb je een verhoogde vloer. Daar komt de kantelende trap op uit, die aan de achterkant dan weer vastzit aan een steigerconstructie die ook een brug vormt aan de achterzijde. Je begint op drie plekken tegelijk te bouwen en aan het eind van de rit moet het allemaal passen. Dat is ook echt de enige manier waarop je het kunt doen. Complex is daarbij eigenlijk niet eens het goede woord. Het is meer precisiewerk.”

GELUID

Het geluid van *The Addams Family* is ontworpen door Jeroen Bas. “Zelf heb ik in de opstart niet veel met het geluid te maken gehad, aangezien TEC Entertainment in de persoon van Remco Dijkstra van RLT Rental een vast iemand voor licht- en geluidaan gelegenheden heeft”, vertelt Van der Zijde. “Het geluid is uiteindelijk geleverd door Phlippo, in combinatie met spullen die RLT Rental zelf in huis had. In twee weken tijd hebben ze de complete geluidsset ‘geprept’, ook dat is echt goed gedaan.” Erg knap in de korte tijd die er was en gezien het feit dat er ook op muzikaal gebied veel gebeurt. “Het is een dynamische band die er zit en er zijn ook nogal wat geluidseffecten”, legt Idwinge Boetes uit. “Het volgt elkaar snel op. Je moet het dus allemaal programmeren en ook nog eens allemaal leren. De samenwerking tussen orkestleider Jeroen Sleyfer en geluidsontwerper Jeroen Bas was echt heel goed. Ze vullen elkaar aan. Soms

waren dingen bij het orkest op te lossen, soms bij audio, maar het kwam altijd goed.”

GESPLITST ORKEST

De dynamische band waar Boetes over spreekt is achter het decor opgesplitst in twee delen. “We dachten heel eenvoudig een camera en een monitor te plaatsen, zodat ieder bandlid de dirigent kan zien, maar dat bleek in de praktijk toch niet te werken”, vertelt Van der Zijde. “Je moet dan echt terug in de tijd en ouderwetse analoge televisietjes gaan neerzetten, want overal zit tegenwoordig vertraging op. We hadden het al teruggebracht naar twee milliseconden, maar zelfs dat is muzikaal gezien te lastig. Uiteindelijk hebben we er toch voor gezorgd dat ze elkaar kunnen zien, maar het zet je wel aan het denken over hoe dat in de nabije toekomst opgelost moet gaan worden. Waar haal je straks nog die oude beeldbuizen vandaan?” Idwinge Boetes liep er eerder tegenaan bij Soldaat van Oranje, waar ook oude beeldbuizen gebruikt worden: “Je vraagt je ook af hoe andere producties het doen en waar de oplossing straks dan in gaat zitten. Niemand weet het op dit moment eigenlijk.”

FEESTJE

Zoals gezegd is in verschillende recensies terug te lezen dat aan de hele productie te zien is dat de creatieve neuzen precies dezelfde kant op stonden. “Dat hebben we in de hele opstartperiode ook zo ervaren”, reageert Idwinge Boetes daarop. “Er zijn altijd meningsverschillen, maar het kwam altijd op iets uit waar iedereen toch blij mee

DE BIJDRAGE VAN SHURE

The Addams Family is de eerste musical in Nederland die gebruik maakt van de Shure ADX1M micro-bodypack die afgelopen najaar gepresenteerd is. De musical maakte al gebruik van 30 kanalen van Shure's draadloze systeem Axient Digital, die compatibel is met de ADX1M. Er is besturing op afstand mogelijk met de realtime instelling van parameters en het voorkomen van interferentie, allemaal te zien via Wireless Workbench.

De ADX1M is op dit moment een van de kleinste en met 85gram (inclusief batterij en beugel) de lichtste bodypack op de markt. Daarnaast werkt de bodypack op 166MHz bandbreedte, wat ook dezelfde bandbreedte is van de ontvanger. Hierdoor is hij in het overgrote deel van Europa te gebruiken, wat het ook zeer ideaal maakt voor reizende gezelschappen, shows etc.

Wat voor deze musical echt het verschil maakt is dat er een interne antenne in de bodypack zit, wat de discrete plaatsing van het product voor zowel de kostuumafdeling als de hoofdrolspelers zeer aangenaam maakt. Met de zeer nauwe kostuums was het wenselijk om zo min mogelijk van de bodypacks mee te krijgen. Door de subtiele plaatsing van de micro bodypack is dit dan ook zeker positief ontvangen.

was.” Volgens Van der Zijde is de uitstreekende sfeer ook de verdiende van regisseur Paul Eenens en TEC Entertainment: “Paul zat er als een soort teamleider bovenop en vanuit TEC Entertainment kregen we veel ruimte om ons werk te doen. Op die manier was het echt heel prettig werken. Het was oprecht een feestje om deze productie te mogen maken.” Boetes knikt instemmend: “Je merkt ook bij iedereen dat we echt trots zijn op wat we neerzetten, zowel bij de crew als de cast. We hebben iets moois neergezet en dat gaan we elke avond laten zien. Als publiek voel je dat en dat moet ook. We moeten aan de wereld laten zien dat je succesvol kunt zijn als je een mooi decor hebt, iets wat klopt en past. Daar komt óók publiek op af. We moeten uit de sfeer van ‘het makkelijke’ van ‘we zetten wel wat neer en de mensen happen het wel’. Echt theater maken, dat is dit weer. Met een prachtig decor, een goede cast en alles klopt. Dat gaat lonen, dat weet ik zeker.”